

Nr 153.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsunderstöd för anläggande av skyddsvall vid viss del av Klarälven m. m.; given Stockholms slott den 7 mars 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anför:

I anledning av två vid 1934 års riksdag väckta motioner (I: 181 och II: 164) bemyndigade riksdagen (jordbr. utsk. utl. nr 72; r. skr. nr 240) Kungl. Maj:t att, efter erforderlig närmare utredning, av statens avdikningsanslag anvisa intill 4,250 kronor för undersökning rörande de åtgärder, som kunde befinnas böra vidtagas till förekommande av Klarälvens översvämningar i vissa trakter. Genom beslut den 18 oktober 1935 ställde Kungl. Maj:t från nämnda anslag ett belopp av högst 4,250 kronor till länsstyrelsens i Värmlands län förfogande för ifrågavarande ändamål. Enligt beslutet skulle erforderliga undersökningar och utredningar verkställas vid syneförrättning enligt vattenlagen eller i allt fall utföras med den fullständighet och tillförlitlighet, att de kunde läggas till grund för dylik syneförrättning. Från det statsbidrag, som enligt gällande bestämmelser framdeles kunde komma att anvisas från statens avdikningsanslag till utförande av regleringsåtgärder i förenämnda syfte,

skulle avräknas vad för nu ifrågavarande undersökningar och utredningar utbetalats.

Sedan lantbruksingenjören i Värmlands län, Klas Westling, den 10 juni 1936 av länsstyrelsen i nämnda län förordnats att verkställa ifrågavarande undersökning, avgav förrättningsmannen jämte vid laga syneförrättning åren 1937—1939 biträdande godemän den 7 februari 1939 utlåtande i ärendet. Utlåtandet underställdes Västerbygdens vattendomstols prövning, varjämte besvär över detsamma anfördes av viss sakägare. Genom dom den 28 juni 1940, vilken vunnit laga kraft, fastställde vattendomstolen i huvudsak synemännens utlåtande.

I två särskilda skrifter har den av intressenterna i förevarande företag utsedda arbetsstyrelsen hos Kungl. Maj:t gjort framställning om prövning av frågan, huruvida statsbidrag i en eller annan form kunde utgå för anordnande av skyddsvall mot Klarälvens översvämningar i trakten av Edebäck enligt vid syneförrättningen upprättat förslag. Arbetsstyrelsen har vid sin framställning fogat synemännens utlåtande jämte därtill hörande kartor, ritningar, arealuträknings- och värderingslängd, kostnadsförslag, kostnadsfördelningslängd m. m. Över framställningen ha infordrade utlåtanden avgivits den 3 januari 1941 av lantbruksstyrelsen, den 17 februari 1941 av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt den 24 februari 1941 av statskontoret. Sistnämnda två myndigheter ha jämväl haft att taga i övervägande en den 6 februari 1941 ingiven ytterligare skrift i ärendet från företagets arbetsstyrelse. Slutligen har lantbruksstyrelsen den 4 mars 1941 yttrat sig i anledning av vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anført i sitt utlåtande.

Innan jag närmare ingår på nyssnämnda framställning och däröver inhämtade yttranden, torde jag få lämna en redogörelse för det väsentligaste innehållet i det vid omförmälda syneförrättning enligt vattenlagen avgivna *utlåtandet*.

Synemännens förslag avser åtgärder mot Klarälvens översvämningar inom hemmanen Bergsäng, Ämtbjörk, Nästorp, Lämmås, Edebäck östra, Edebäck och Lindås i Ekshärads socken samt Råda östra och Sjögerändan i Norra Råda socken av Värmlands län. Förslaget innefattar *dels* anordnande av skyddsvallar längs östra sidan av Klarälven, *dels ock* en mindre fördjupning av älvbotten i forsen vid landsvägsbron över Klarälven vid Edebäck. Enbart breddning och fördjupning av älven, så att tillfredsställande skydd erhöles mot översvämning, skulle enligt synemännens mening ställa sig synnerligen dyrbart. Södra spannet i landsvägsbron vid Edebäck skulle nämligen då behöva vidgas och ombyggas samt omfattande sprängnings- och schaktningsarbeten i de höga strandpartierna behöva utföras såväl där som i forsen omkring 500 meter nedanför bron. Dessutom har det förefallit förrättningsmännen, som om dylika arbeten i så fall skulle erfordras jämväl i den egentliga Edsforsen, belägen omkring 1.5 kilometer nedanför Edebäcksbbron, där hinder för vattenframrinningen vid flodtillfällen även syntes förefinnas. De planerade skyddsvallarna ansluta i huvudsak till allmänna vägar, och förslaget omfattar *dels* höjning av länshuvudvägen Munkfors—Råda—

Ekshärad till en längd av 500 meter, dels ock höjning av allmänna vägen Edebäck—Bergsäng till en längd av 4,835 meter. Härjämte föreslås vissa arbeten i samband med avloppen genom vägarna.

Det i synemännens utlåtande förordade invallningsföretaget avser att hindra översvämningar inom nyssnämnda hemman — å vilka all mark utgöres av sand- eller torvjord — vid vattenstånd i Klarälven motsvarande 1931 års vårflood. Däremot kommer företaget icke att utgöra skydd mot vattenstånd av särskilt exceptionell karaktär såsom under år 1916. I utlåtandet anföres, att Klarälven enligt uppgift under de senaste 50 åren översvämmat markerna 5 gånger, nämligen 3 gånger under 1890-talet samt under åren 1916 och 1931, d. v. s. i medeltal en gång under varje 10-årsperiod. Vid övriga högvatten hade befintliga vallar, vilka emellertid med åren alltmera fått förfalla, kunnat hindra översvämning. Enligt synemännens uppfattning vore nämnda vallar numera knappast tillförlitliga. Den vid tidigare översvämningar — vilka alltid inträffat vid vårflood — uppkommande skadegörelsen hade för all mark bestått av utskärningar ävensom avsättningar av slam, sand och grus. För åkrar och trädgårdar hade dessutom sådden försenats, varjämte i lägre liggande hus fyllningen i trossbottnarna förstörts m. m. Beträffande vägarna hade gruslagret hortspolats och skador i vissa fall uppkommit å själva vägkroppen.

De marker, som omfattas av det föreslagna invallningsföretaget, ha en areal av tillhopa 455.11 hektar, varav 278.41 hektar åker samt 176.70 hektar äng, mosse och skogsmark. Båtnaden genom företagens utförande har av synemännen uppskattats till 44,561 kronor 71 öre, varav 38,261 kronor 71 öre utgöra jordbruksbåtnad och 6,300 kronor båtnad i form av minskning i underhållskostnaderna å allmänna vägar inom torrläggingsområdet. Synemännen framhålla, att förslaget i allmänhet icke innebär någon sänkning av yt- eller grundvattnet innanför skyddsvallen, varför det knappast kan bli tal om någon höjning av alstringsförmågan hos marken. Värdeökning hos marken har i stället ansetts uppstå genom att översvämningarnas antal och i samband därmed skadegörelsen genom översvämningarna komme att minskas. Kostnaderna för skyddsvallen jämte därtill hörande arbeten ha beräknats till 131,050 kronor, vartill komma ersättningar med 3,450 kronor för mark till vallen samt för annat av företaget orsakat intrång. Sammanlagda kostnaderna för företagens utförande skulle sålunda enligt synemännens kalkyler uppgå till 134,500 kronor. Härav ha 123,750 kronor ansetts böra gäldas av jordbruksintresset och 10,750 kronor av vägintresset. Synemännen ha sålunda föreskrivit, att vägghållningsskyldige i Klarälvdalens vägdistrikt skulle bestrida utgifterna för dels anordnande av viss del av den föreslagna skyddsvallen mot älven, dels ock sänkning av vägplanet å viss angiven sträcka, vilka utgifter uppskattats till sammanlagt 10,750 kronor. Den ekonomiska ansvarigheten för övriga åtgärder har ålagts markägarna, å vilka alltså skulle belöpa ett kostnadsbelopp av 123,750 kronor.

I sina i det föregående omförmälda framställningar har *arbetsstyrelsen för ifrågavarande företag* framhållit i huvudsak följande.

Vissa delar av Klarälvsdalen ha sedan urminnes tid utsatts för svåra översvämningar av älven. De under senaste tid mest omfattande översvämningarna inträffade åren 1916 och 1931. Framförallt för befolkningen i trakten av Edebäck ha dessa översvämningar medfört betydande förluster. Dels har åkerjorden sönderbrutits och spolierats eller övertäckts med delvis ganska avsevärda sandlager, dels ha boningshus och ekonomibyggnader, särskilt då grunden och bottenvåningarnas golv, tagit skada och måst omläggas, dels ha också möbler och husgeråd, som ej kunnat föras i säkerhet, tagit skada.

Vad angår den utredning rörande åtgärder mot Klarälvens skadeverkningar genom översvämningar, som nu med bidrag av statsmedel slutförts, må anmärkas, att, då densamma avsett att utröna vattenskadorna å jordbruksfastigheter inom området, förrättningsmännen icke tagit hänsyn till och kostnadsberäknat de skador, som vid en översvämning kunna uppstå å bostadshus och åbyggnader eller lösöre och personlig egendom. Det är emellertid påtagligt, att för egnahemsägare med bostadshus på en relativt liten tomt de skador, som vid översvämning kunna uppkomma på grund, golv, nedervåning o. s. v., kunna vara betydligt större än de skador, som genom sönderskärning, uppslamning e. d. uppstå på själva tomtarealen. Med hänsyn till angivna förhållanden torde man ha starka skäl att påstå, att den verkliga båtnaden för ortsbefolkningen i dess helhet ligger avsevärt högre än den av synemännen angivna jordbruksbåtnaden. Det är emellertid icke möjligt för arbetsstyrelsen att ens tillnärmelsevis ange någon siffra för denna s. k. bostadsbåtnad.

Vidkommande den av synemännen verkställda kostnadsberäkningen vill arbetsstyrelsen framhålla, att befolkningen i de trakter, varom här är fråga, huvudsakligen utgöres av ägare av mindre jordbruksfastigheter (utan skogsarealer med produktiv mark), vilka erhålla en ytterst knapp bärning av den magra jordens avkastning, samt av bruks- och skogsarbetare, vilka ha uppfört egnahem oftast med anlitande av statens egnahemslån. Att denna befolkning med egna medel skulle kunna bekosta ifrågavarande invallningsarbete är otänkbart. På grund härav har arbetsstyrelsen icke sett någon annan utväg än att göra framställning om anslag av statsmedel för arbetets utförande.

Lantbruksstyrelsen har i sitt remissutlåtande den 3 januari 1941 till en början lämnat följande kompletterande uppgifter rörande kostnaderna för den av lantbruksingenjören Westling slutförda undersökningen:

Det för undersökningen anvisade statsbidraget, 4,250 kronor, har i sin helhet förbrukats. Undersökningskostnaderna ha med 201 kronor 76 öre överskridit statsbidraget och sålunda uppgått till sammanlagt 4,451 kronor 76 öre. Härav belöpa 3,361 kronor 89 öre på gottgörelse till förrättningsmannen enligt gällande arvodestaxa, varjämte ersättning till godemännen samt kostnader för hantlangning m. m. under förrättningen uppgått till 905 kronor 43 öre; återstoden, 184 kronor 44 öre, innefattar vattendomstolsavgifter o. d. Det överskjutande beloppet, 201 kronor 76 öre, ha intressenterna i företaget sålunda haft att själva bestrida. Sistnämnda belopp skall enligt i sådant avseende vid syneförrättningen meddelade bestämmelser uppdelas på jordbruks- respektive vägitresset i förhållande till deras båtnad av företaget, eller med 173 kronor 24 öre på det förra och 28 kronor 52 öre på det senare intresset. Jordbrukets andel i kostnaderna för arbetets utförande har sålunda beräknats till sammanlagt $(123,750 + 173 : 24 =)$ 123,923 kronor 24 öre. I dessa kostnader ingår icke den del av utredningskostnaderna, som täckts av nysnämnda statsbidrag.

Beträffande frågan huruvida och i vilken utsträckning staten bör lämna sin medverkan till genomförandet av de föreslagna skyddsåtgärderna har lantbruksstyrelsen härefter anfört i huvudsak följande.

Om hänsyn skall tagas uteslutande till förhållandet mellan å ena sidan företagets kostnader och å andra sidan den direkta och mera omedelbart uppkommande nyttan för jordbruket av skyddsvallens uppförande, kan företaget icke anses äga ekonomiskt berättigande. Anläggandet av en skyddsvall enligt föreliggande förslag skulle emellertid komma att för de längs älven belägna jordbruken medföra ytterligare beaktansvärda fördelar, vilkas värde svårigen kan ens ungefärligt bestämmas. Det är nämligen oundvikligt, att de ofta återkommande översvämningarna vid högvattenstånd i Klarälven måste i hög grad försvåra ett rationellt utnyttjande av ifrågakvarande marker och utgöra ett hot mot bebyggelsen i hela denna trakt. Att i siffror värdesätta den ökade trygghet, som i dessa avseenden skulle skapas genom skyddsvallens anläggande, låter sig emellertid icke göra. Vidare torde det med vissnet kunna förutses att, därest åtgärder icke vidtagas för avvärjande av risken för översvämningar, bistånd från det allmänna kommer att begäras för avhjälpan av skador, som i fortsättningen kunna förorsakas av älvens flöden å nu ifrågakommande markområden med därå belägna byggnader och andra anläggningar. Starka skäl synas därför tala för att medverkan från statsmakternas sida bör lämnas till uppförande av den nu ifrågasatta skyddsvallen.

Vad beträffar storleken av det statsbidrag, som kan finnas böra utgå till arbetets utförande, har lantbruksstyrelsen, som ansett sig böra begränsa sig enbart till frågan i vad mån bidrag av statsmedel må utgå till bestridande av de å jordbruksintresset belöpande kostnaderna, funnit rimligt, att vederbörande jordägare böra vidkännas så stor andel av företagets kostnader, som svarar mot 50 procent av å deras marker genom anläggandet av skyddsvallen uppkommande båtnad, eller ett belopp av $\left(\frac{50 \times 38,261:71}{100} = \right)$ i runt tal 19,130 kronor. Återstående på jordbruksintresset belöpande kostnader för företaget, (123,923:24 — 19,130 =) i avrundat tal 104,790 kronor, torde däremot böra i sin helhet bestridas av allmänna medel. För ändamålet synes lämpligen statens avdikningsanslag böra tagas i anspråk. Härför erfordras emellertid riksdagens medgivande.

Framhållas må, att vid denna beräkning av statsbidragets storlek hänsyn tagits till vad i Kungl. Maj:ts beslut den 18 oktober 1935 föreskrivits om avräkning i detta sammanhang av det belopp å 4,250 kronor, som utbetalats för verkställda undersökningar och utredningar i ärendet.

För den händelse statsbidrag i nu angiven ordning beviljas till företaget, torde vederbörande markägare böra berättigas att med anlåtande av statens avdikningslånefond komma i åtnjutande av lån av statsmedel till på varje särskild, av företaget berörd fastighet belöpande andel i den förenämnda, på markägarna belöpande kostnaden, 19,130 kronor.

Under åberopande av det anförda har lantbruksstyrelsen föreslagit, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder i syfte att till utförande av ifrågakvarande företag finge *dels* ur statens avdikningsanslag anvisas statsbidrag med högst 104,790 kronor, *dels ock* — för bestridande av de kostnader, som belöpa på av företaget berörda jordägare — ur statens avdikningslånefond efter av respektive markägare gjorda ansökningar beviljas lån till ett sammanlagt belopp av högst 19,130 kronor.

Arbetsstyrelsen för företaget har hemställt om bifall till lantbruksstyrelsens förslag.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som vid sitt remissutlåtande fogat ett inom styrelsen upprättat kostnadsförslag rörande ifrågavarande invallningsarbete, har yttrat i huvudsak följande.

Vattenståndsvariationerna i Klarälven äro i dess mellersta och övre lopp avsevärda. Sålunda uppgår skillnaden mellan exceptionell hög- och lågvattnenya vid Ekshäradsbron, belägen omkring 13 kilometer norr om Edebäck, till 4.8 meter. Från Vingängsjön och Dalby till Edebäck faller älven i jämn lutning praktiskt taget vid alla högre vattenstånd. Den förträngning i älvsektionen, som föreligger vid Edebäck genom ringa bredd och vattendjup i bergsektionen invid och nedströms bron över Klarälven vid Edebäck, inverkar sålunda dämmande vid högvatten å en avsevärt större längd i älven, än den som beröres av invallningsförslaget. Åtgärder för åstadkommande av en effektiv utvidgning av nyssnämnda förträngning skulle i följd härav vara till fördel för vissa lägre liggande markområden utmed Klarälven i större omfattning än det föreslagna invallningsområdet.

Synemännen anföra i sitt utlåtande angående föreslagna skyddsvallar, att sistnämnda anordning ställer sig ekonomiskt fördelaktigare än en utvidgning av älven invid broläget vid Edebäck, särskilt med hänsyn till svårigheten på grund av arbeten invid förefintlig bro. I anslutning härtill får styrelsen framhålla, att den nuvarande länshuvudvägen Munkfors—Råda—Ekshärad genom Edebäcks samhälle med däri ingående bro över älven icke äger lämpligt planläge samt att bron, som består av en järnkonstruktion å landfästen och mellanpelare av stenmurverk med en brobredd av 4.75 meter, icke fyller de anspråk på bärighet, som numera normalt ställas på broar å huvudvägar. En framtida ombyggnad av vägen genom Edebäcks samhälle med ny bro över Klarälven synes med hänsyn till nyssnämnda omständigheter böra beaktas vid övervägande av åtgärder mot översvämningar genom Klarälven.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen vill för sin del icke motsätta sig statsbidrag till nu föreliggande förslag till skyddsvallar för förhindrande av översvämningar i viss omfattning av markområden i närheten av Edebäck. Styrelsen ifrågasätter dock en utredning avseende erforderliga arbeten för upprensning och fördjupning av den s. k. Edaforsen närmast intill den nuvarande bron över Klarälven vid Edebäck samt i samband härmed en uppskattning av de fördelar, som genom dessa åtgärder kunna tillföras såväl lågt belägna markområden mellan Dalby och Edebäck som ock vissa delar av allmänna vägen å Klarälvens östra sida från Norra Ny till Fastnäs, mellan vilka sistnämnda orter avbrott vållades i vägtrafiken genom 1931 års vattenstånd.

Med hänsyn till rådande prisförhållanden torde den beräknade kostnaden för företaget i enlighet med ett inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uppgjort kostnadsförslag böra ökas, beträffande de delar nämnda skyddsvallar beröra allmänna vägar (längd 5,335 meter) med 41,400 till 150,000 kronor och beträffande återstående del (längd 1,165 meter) med 7,600 till 33,500 kronor, innebärande alltså en total kostnadsökning med 49,000 till 183,500 kronor. Kostnadsökningen för den del av företaget, som avses skola bekostas av Klarälvdalens vägdistrikt, beräknas utgöra 3,300 kronor — eller från 10,750 till 14,050 kronor.

Statskontoret har anfört väsentligen följande.

Ämbetsverket är självfallet icke i stånd att bedöma ändamålsenligheten av föreliggande förslag till skyddsåtgärder eller att ingå i prövning av de verkställda kostnadsberäkningarna. Emellertid vill ämbetsverket fästa uppmärksamheten vid att, såsom framgår av de ärendet bilagda syneförrättningshandlingarna, Ekshärads sockens kommunalfullmäktige vid sammanträde den 26 maj 1935 beslutat, att kommunen skulle ikläda sig betalningskyldighet för de undersökningskostnader, som utöver statsbidraget å 4,250 kronor och markägarnas bidrag till hantlangningsutgifterna kunde komma att uppstå. I ett eventuellt statsunderstöd torde fördenskull icke böra inräknas någon del av kostnaderna för undersökningen. Ej heller torde ett dylikt understöd böra omfatta de på väginresset belöpande kostnaderna för skyddsåtgärder, då nämligen dessa kostnader enligt synemännens av vattendomstolen i denna del fastställda utlåtande skola bestridas av vederbörande vägdistrikt.

För den händelse företaget finnes böra komma i åtnjutande av statsunderstöd, torde detta böra utgå i form av dels lån och dels bidrag. Vad angår det eventuella lånets storlek, vill statskontoret uttala, att, då den ekonomiskt uppskattbara nyttan för markägarna av ett invallningsföretag torde vara väsentligt större än den av förrättningsmännen beräknade båtnaden, vilken hänförs sig allenast till jordbruksintresset, det förefaller skäligt, att lånet bestämmas till belopp minst motsvarande sagda båtnad. Såsom understöd utan återbetalningsskyldighet skulle alltså enligt statskontorets mening utgå högst ett belopp motsvarande skillnaden mellan de på jordbruksintresset belöpande kostnaderna för företaget och nyssnämnda båtnadsvärde.

Vad härefter angår sättet för anvisande av ett eventuellt statsunderstöd får statskontoret uttala, att lånet torde böra utgå från statens avdikningslånefond och statsbidraget från statens avdikningsanslag. Emellertid skulle såväl utlämnandet av lån som anvisandet av statsbidrag i förevarande fall innefatta ett avsteg från bestämmelserna i Kungl. Maj:ts kungörelser nr 432/1939 angående villkoren för lån från statens avdikningslånefond och nr 431/1939 angående villkoren för statsbidrag från statens avdikningsanslag. Med hänsyn härtill torde, då dessa kungörelser tillkommit under medverkan av riksdagen, framställningen böra underställas denna.

Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande den 4 mars 1941 förklarat sig anse, att de av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen omförmälda rensnings- och andra arbetena i Klarälven vid Edebäck icke kunde ersätta den å sträckan Bergsång —Edebäcksbron föreslagna skyddsvallen. Denna senare borde sålunda enligt lantbruksstyrelsens mening komma till stånd, oavsett huruvida nämnda arbeten bleve utförda. Å andra sidan har lantbruksstyrelsen funnit skäl ur såväl väg- som jordbruksintressets synpunkt tala för att av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ifrågasatt utredning rörande sagda, mera omfattande arbeten vid Edebäck och dess verkningar på Klarälvens flöden bleve verkställd. Vad beträffar den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förordade höjningen av beräknade kostnader för skyddsvallar och dithörande anläggningar har sagda höjning icke föranlett någon erinran från lantbruksstyrelsens sida. Styrelsen har i enlighet härmed föreslagit, att statsbidraget till ifrågavarande företag måtte utgå med ett till (104,790 + 45,700 =) 150,490 kronor förhöjt belopp.

Departement-
chefen.

Av vad förut anförts torde framgå, att vissa marker inom Ekshärads och Norra Råda socknar av Värmlands län sedan lång tid tillbaka under vissa år varit utsatta för översvämningar vid vårflöden i Klarälven. Vid högvattenstånd av särskilt exceptionell natur, såsom senast under åren 1916 och 1931, ha översvämningarna medfört betydande skador och synnerliga svårigheter och obehag för befolkningen, som till största delen utgöres av bolagsarrendatorer och småbrukare. Jag tillåter mig i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t ställt icke obetydliga belopp till förfogande från undsättningsfonden för att disponeras till understöd åt personer, som på grund av de svåra översvämningarna under nyssnämnda år blivit i behov av hjälp. Med hänsyn till det sagda synes det vara av största betydelse för de trakter varom här är fråga, att åtgärder vidtagas för att framdeles skydda dem mot högvatten.

Vid den i det föregående angivna syneförrättningen enligt vattenlagen har befunnits mest lämpligt, att skyddsvallar anordnas utmed Klarälvens östra strand samt att därjämte en mindre fördjupning av älvbotten i forsen vid landsvägsbron över Klarälven vid Edebäck åvägbringas. I avgivet remissutlåtande har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ifrågasatt, huruvida icke en utredning avseende erforderliga arbeten för upprensning och fördjupning av den s. k. Edaforsen närmast intill nyssnämnda bro borde verkställas och i samband därmed en uppskattning göras av de fördelar som genom sagda arbeten kunde tillföras intilliggande markområden och vägpartier. De av synemännen föreslagna åtgärderna böra enligt min mening, oberoende av nyssnämnda utredning, snarast möjligt komma till genomförande. Om den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ifrågasatta utredningen kommer till stånd, vilket torde vara önskvärt, synes frågan om statsunderstöd för de upprensnings- och fördjupningsarbeten i Edaforsen som kunna föranledas av en dylik utredning få upptagas till prövning efter särskild framställning.

I synemännens utlåtande ha kostnaderna för de föreslagna åtgärderna beräknats till 134,500 kronor, varav 123,750 kronor ansetts belöpa å jordbruksintresset och 10,750 kronor å väginresset. Värdet av båtnaden har av synemännen uppskattats till allenast 44,561 kronor 71 öre. I detta värde ingår jordbruksbåtnad till ett belopp av 38,261 kronor 71 öre och båtnad för vägunderhålningen till ett belopp av 6,300 kronor. Övriga mera indirekta fördelar för de områden, som beröras av företaget, ha icke kunnat medräknas i båtnadsvärdet. Såsom framgår av vad i ärendet anförts torde emellertid omförmälda fördelar kunna väntas bli avsevärda och komma hela den av företaget berörda bygden till godo. Till nyssnämnda kostnadssumma å 134,500 kronor har lantbruksstyrelsen ansett böra läggas det belopp å 201 kronor 76 öre av utgifterna för syneförrättningen, vilket icke täckts av det för ändamålet anvisade statsbidraget å 4,250 kronor. Enligt lantbruksstyrelsens mening böra med beaktande härav totalkostnaderna för företaget eller 134,701 kronor 76 öre uppdelas med 123,923 kronor 24 öre på jordbruksintresset och med 10,778 kronor 52 öre på väginresset. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har med hänsyn till rådande prisförhållanden funnit de i synemännens

utlåtande angivna kostnaderna för företagens utförande, 134,500 kronor, böra uppräknas med 49,000 kronor till 183,500 kronor, varav å jordbruksintresset skulle belöpa 169,450 kronor och å vägintresset 14,050 kronor. Sedermera har lantbruksstyrelsen förklarat sig icke ha något att erinra mot sagda uppräknade kostnaderna.

Genomförandet av ifrågavarande företag torde såsom framgår av det anförda komma att draga avsevärda kostnader. Enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beräkningar, mot vilka jag icke har något att erinra, skulle såsom nämnts för ändamålet erfordras sammanlagt 183,500 kronor. Det synes vara fullkomligt uteslutet, att intressenterna själva skola kunna påtaga sig utgifter av den storleksordning varom här är fråga. Med hänsyn härtill samt till den stora betydelse och nytta, som företagens genomförande skulle medföra för befolkningen i orten, anser jag, att staten bör lämna ett sådant ekonomiskt bistånd att företaget kan förverkligas.

Enligt gällande bestämmelser för statsbidrag från statens avdikningsanslag kan statsbidrag i regel beviljas endast under förutsättning att lantbruksstyrelsen finner båtnaden uppväga eller överstiga kostnaderna för torrläggningen. Då värdet av båtnaden icke uppväger kostnaden, kan statsbidrag likväl i undantagsfall beviljas, när skäl därtill föreligga. Enahanda bestämmelser gälla i fråga om lån från statens avdikningslånefond. Jag anser, att sådana förhållanden äro för handen beträffande ifrågavarande företag, att statsbidrag respektive lån böra utan hinder av angivna bestämmelser kunna lämnas från avdikningsanslaget och avdikningslånefonden. Vad angår den utsträckning, i vilken statsunderstöd bör lämnas till kostnaderna för företaget, delar jag lantbruksstyrelsens och statskontorets uppfattning, att understödet endast bör omfatta de på jordbruksintresset belöpande kostnaderna. Då såsom statskontoret framhållit Ekshärads kommun iklätt sig betalningskyldighet för de undersökningskostnader som kunde komma att uppstå utöver det för ändamålet beviljade statsbidraget, bör härjämte statshjälp icke utgå för bestridande av någon del av det belopp å 201 kronor 76 öre som icke täckts av nämnda bidrag. I enlighet med vad jag nu förordat skulle statens understöd sålunda avse kostnader å tillhoppa 169,450 kronor. Vad beträffar den del av statsunderstödet som bör kunna utlämnas till företagens intressenter i form av lån finner jag mig härutinnan böra biträda lantbruksstyrelsens förslag. Ifrågavarande del av understödet bör följaktligen bestämmas till belopp motsvarande hälften av den för markägarna uppkommande jordbruksbåtnaden eller i runt tal 19,130 kronor. Till återstoden av kostnaderna eller alltså (169,450—19,130 =) 150,320 kronor torde böra beviljas statsbidrag från statens avdikningsanslag.

Den av mig förordade tilldelningen av lån från avdikningslånefonden och bidrag från avdikningsanslaget innebär ett avsteg från gällande grunder rörande sådan tilldelning. Då sagda grunder tillkommit under riksdagens medverkan, erfordras medgivande av riksdagen för en avvikelse från desamma.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

Kungl. Maj:ts proposition nr 153.

att till utförande av det i det föregående omförmälda invallningsföretaget, avseende anläggande av skyddsvall vid viss del av Klarälven m. m., må lämnas statsbidrag från statens avdikningsanslag intill ett belopp av 150,320 kronor samt lån från statens avdikningslånefond intill ett belopp av 19,130 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Benno Gårdsten.